

LECTIO LXXVI.

DE BENEFICIIS IN GENERE.

—Quid est beneficium?

R. Portio reddituum ex ecclesiasticis bonis data clerico ratione officii et servitii spiritualis, quæ in determinata et fixa ecclesia præstat, canonicè taxata et instituta.

—Definitur rectius beneficium per officium?

R. Nam aliud est officium, aliud est beneficium; ideo dicitur «beneficium datur propter officium»; ergo hæc inter se differunt. Unde Divus Hieronimus dicebat: «At nunc cernimus plurimos hanc rem *beneficium* facere (id est quæstum sive lucrum) ut non quærant eos in Ecclesia columnas erigere.» (Hieron. ad Tit.: et etiam ap. Gratian. Causa VIII, q. 1.)

—Ergo antiqua est hæc vox in Ecclesia?

R. Af. Sed in sensu definitionis usitari cœpit sæculum versus XII.

In Hispania ignota fuit usque ad sæculum XIII, et apparet ex ipso Partitarum contextu (1), ubi hæc vox valde ambigue sonat, et vertitur pro *præbenda*.

—Quotuplicia sunt beneficia?

R. 1.º Majora et minora; 2.º curata et sine cura sive simplicia; 3.º compatible et incompatible; 4.º residentialia et non residentialia; 5.º liberæ collationis et patronatus; 6.º reservata et non reservata; 7.º sæcularia et regularia.

(1) Part. 1ª, tit. 16 de los beneficios de Santa Iglesia. Latine tit. XVI *De præbendis*. «Beneficio tanto quiere decir como *bien fecho*, e estos son en Santa Iglesia de muchas maneras, ca en las iglesias cathedrales e conventuales han calongías ó raciones; e estos beneficios débenlos dar los Obispos... que en cada iglesia fuese guardada la costumbre que usaron de luengo tiempo para darlos, e esso mesmo tobo por bien que guardasen en dar las dignidades e los personages, e otrosi en dar las iglesias parroquiales.»

Sed hæc non ad disciplinæ studium sed ad juris canonici elementa seu institutiones pertinent.

—Quodnam est objectum institutionis beneficiorum?

R. Patet ex primis verbis, cap. 3, sess. XXI, in quibus sic ait: «Cum beneficia ad divinum cultum atque ecclesiastica munia obeunda sint constituta etc. (Vide supra lect. XXXV, fol. 162.)

—Quibus ergo beneficia juxta S. Synodum conferri debent?

R. «Habilibus dumtaxat personis;» prouti supra dictum est cum de parochianis ecclesiis (Lect. XLV, fol. 206) ex cap. 3, sess. VII.

—Quænam ætas ad acquirenda beneficia requiritur?

R. Aetas quatuordecim annorum, prouti patet etiam ex his quæ supra dicta sunt (Lect. LXIX, fol. 343 ex cap. 6, sessione XXIII, cum de privilegio fori.)

—Possunt provideri beneficia hæreditario more?

R. Aperte docet S. Syn. hanc praxim esse contrariam juri canonico «cum in beneficiis ecclesiasticis ea quæ hæreditariæ suceSSIONIS imaginem referunt sacris constitutionibus sint odiosa.» (V. Supra lect. XXIV, fol. 112 ex cap. 7, Sess. XXV de Ref. in genere.)

—Possunt filii illegitimi habere beneficium in eadem ecclesia ubi patres sui?

R. N. «Ut paternæ incontinentiæ memoria locis Deo consecratis, quos maxime puritas sanctitasque decet, longissime arceatur: non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis, ubi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent aut habuerunt, quodcumque, etiam dissimile, beneficium obtinere, nec in dictis ecclesiis quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quod si in præsentipater et filius in eadem ecclesia beneficia obtinere reperiantur; cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra ecclesiam intra trium mensium spatium: alias ipso jure eo privatus existat, et super iis quæcumque dispensatio surreptitia censeatur.» (Sess. XXV, cap. 15.)

—«Quid si reciprocae resignationes, posthac a parentibus clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius beneficium consequatur?»

R. «In fraudem hujus decreti et canonicarum sanctionum factae omnino censeantur: nec collationes secutae, vigore hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque, quae in fraudem factae fuerint, ipsis clericorum filiis suffragentur.» (Ib.)

—Possunt adimi aliqua onera beneficiis provisionis tempore?

R. Neg. Et patet ex his quae dicta sunt supra Lect. XXXIII fol. 157 ex cap. 5, Sess. XXV ubi ait si «certa illis onera sunt in juncta in beneficiorum collatione seu in quaecumque alia dispositione eis non derogetur.»

—Possunt e contra gravari novis oneribus?

R. N. Et prohibitum est jure communi, qua de causa S. Syn. nihil hac de re praescipit.

—Beneficia curata possunt converti in simplicia?

R. N. «Statuit Sancta Synodus, ut ecclesiastica beneficia saecularia, quocumque nomine appellentur, quae curam animarum ex primæva eorum institutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in simplex beneficium, etiam assignata vicario perpetuo congrua portione, non convertantur; non obstantibus quibuscumque gratiis quae suum plenarium effectum non sunt consecutae.» (Sessio XXV, cap. 16.)

—«Quid in iis vero in quibus contra earum institutionem seu fundationem cura animarum in vicarium perpetuum translata est, etiamsi in hoc statu ab immemorabili tempore reperiantur?»

R. «Si congrua portio fructuum vicario, quocumque nomine is appelletur, non fuerit assignata; ea quamprimum et ad minus intra annum a fine praesentis Concilii arbitrio ordinarii, juxta formam decreti sub fel. rec. Paulo III, assignetur. Quod si id commode fieri non possit, aut intra dictum terminum factum non erit; cum primum per cessum vel decessum vicarii, seu rectoris, aut quomodolibet alterum eorum vacaverit, beneficium curam animarum

recipiat, ac vicariae nomen cesset, et in antiquum statum restituatur.» (Ib.)

—Possunt fieri uniones beneficiorum?

R. Sancta Synodus postquam disposuit examen instituere de unionibus a quadraginta antea annis facta, sequitur dicens: «Et quae deinceps ad cujusvis instantiam fient, nisi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus causis, coram loci ordinario vocatis, quorum interest, verificandis, factas fuisse constiterit, per surreptionem obtentae praesumantur; ac propterea, nisi aliter a Sede Apostolica declaratum fuerit; viribus omnino careant.» (Sess. VII, cap. 6.)

—Beneficia unius dioecesis possunt beneficiis alterius uniri?

R. N. «Et, quia jure optimo distinctae fuerunt dioeceses et parochiae, ac unicuique gregi proprii attributi pastores, et inferiorum ecclesiarum rectores, qui suarum quisque ovium curam habeant, ut ordo ecclesiasticus non confundatur, aut una et eadem ecclesia duarum quodammodo dioecesium fiat, non sine gravi eorum incommodo, qui illi subditi fuerint; beneficia unius dioecesis, etiamsi parochiales ecclesiae, vicariae perpetuae, aut simplicia beneficia, seu praestimonia, aut praestimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum, aut numerum beneficiorum, aut alia quacumque de causa, alterius dioecesis beneficio, aut monasterio, seu collegio, vel loco etiam pio perpetuo, non uniantur: decretum hujus Sanctae Synodi super hujusmodi unionibus in hoc declarando.» (Sess. XIV, cap. 9 de Ref.)

—Quid de mandatis et expectativis?

R. «Decernit sancta Synodus, mandata de providendo, et gratias quae expectativae dicuntur, nemini amplius, etiam Collegiis, Universitatibus, Senatibus, et aliis singularibus personis, etiam sub nomine indulti aut ad certam summan, vel alio quovis colore concedi; nec hactenus concessis cuiquam uti licere. Sed nec reservationes mentales, nec aliae quaecumque gratiae ac vacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias, vel Monasteria alicui, etiam ex Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, concedantur; et hactenus concessa, abrogata esse censeantur.» (Sess. XXIV, cap. 19.)

LECTIO LXXVII.

DE VETITA PLURALITATE BENEFICIORUM.

—Quid primo statuit Concilium contra retentores plurium beneficiorum?

R. In prima Concilii congregatione, nempe Sess. VII, cap. 4, ita decrevit: «Quicumque de cætero plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine et titulo, contra formam sacrorum canonum, et præsertim Constitutionis Innocentii III, quæ incipit: *De multa*, recipere ac simul retinere præsumperit; beneficiis ipsis, juxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso jure, etiam præsentis canonis vigore, privatus existat.» (Sess. VII, cap. 4.)

—Quid in citata Innocentiana Constit. sancitum?

R. «De multa providentia fuit in Lateranensi Concilio prohibitum, ut nullus diversas dignitates ecclesiasticas, vel plures ecclesias parochiales reciperet, contra sacrorum canonum instituta: alioquin recipiens, sic acceptam mitteret, et largiendi potestate conferens privaretur. Quia vero propter præsumptiones et quorundam cupiditates, nullus hactenus, aut rarus, de prædicto statuto fructus provenit, nos evidentius et expressius occurrere cupientes, præsentis decreto statuimus, ut quicumque receperit aliquod beneficium, curam habens animarum anexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso jure privatus; et si forte illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur.» (Decretalium III, tit. 5.º, de præb. et dignitatibus, cap. 28.)

—Quid vero in eodem erga patronos?

R. «Is quoque, ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum: et si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alios, secundum Lateranensis Concilii statutum, ejus collatio devolvatur, verum etiam tantum de suis

cogatur proventibus in utilitatem ecclesiæ, cujus est illud beneficium, assignare, quantum a tempore vacationis ipsius constiterit esse perceptum. Hoc idem in personatibus esse decernimus observandum, addentes, ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates, aut personatus habere præsumat, etiam si curam non habeant animarum. Circa sublimes tamen et litteratas personas, quæ majoribus beneficiis sunt honorandæ, cum ratio postulaverit, per Sedem Apostolicam poterit dispensari.» (Ib.)

—Quid amplius Concilium hac de re in eadem sessione sancivit?

R. «Ut ordinarii locorum quoscumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districte compellant; et alias procedant juxta Constitutionem Gregorii X, in generali Lugdunensi Concilio editam, quæ incipit: Ordinarii, quam eadem Sancta Synodus innovandam censet, et innovat.» (Sess. VII, cap. 5.)

—Quid ulterius pro casibus tunc occurrentibus addidit?

R. «Quod ipsi ordinarii etiam per idoneorum vicariorum deputationem, et congruæ portionis fructuum assignationem omnino provideant, ut animarum cura nullatenus negligatur, et beneficia ipsa debitis obsequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, et exemptionibus quibuscumque, etiam cum judicum specialium deputatione, et illorum inhibitionibus in præmissis nemini suffragantibus.» (Ib.)

—Confirmavit hanc disciplinam Sancta Synodus in sessionibus sequentibus?

R. Af. Et ideo in sess. XXIV, cap. 17, hanc luculentissimam protulit sententiam; «Cum ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat clericorum; sancte sacris canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus ecclesiis conscribi.» (Sess. XXIV, cap. 17.) Mt.

—Quid autem ut talem tolleret abusum definivit?

R. «Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu se ipsos, non Deum, decipientes, ea, quæ bene constituta sunt, variis artibus eludere, et plura simul beneficia obtinere non erubescunt; Sancta Synodus debitam regendis

ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præsentī decreto, quod in quibuscumque personis, quocumque titulo, etiamsi Cardinalatus honore fulgeant, mandat observari; statuit, ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur.» (Ib.) Mt.

—Quid faciendum si hoc beneficium valde tenue sit?

R. «Hoc quidem, si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens; dummodo utrumque personalem residentiam nen requirat, eidem conferri.» (Ib.) Mt.

—Hoc decretum pro cathedralibus tantum vigeat?

R. N. «Hæcque non modo ad cathedrales ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia, tam sæcularia quam regularia quæcumque, etiam commendata, pertineant, cujuscumque tituli, ac qualitatis existant.» (Ib.) Mt.

—Quid in eodem decreto de parochialibus ecclesiis sancitur?

R. «Illi vero, qui in præsentī plures parochiales ecclesias, aut unam cathedralem, et aliam parochialem obtinent; cogantur omnino, quibuscumque dispensationibus ac unionibus ad vitam non obstantibus, una tantum parochiali, vel sola cathedrali retenta, alias parochiales infra spatium sex mensium dimittere.» (Ib.)

Ergo tolerantiam, quam in sess. VII supra citata pro casibus tunc ocurrentibus decreverat, penitus abrogavit pro tunc et pro sequentibus temporibus (1).

—Quam pœnam contra transgressores adhibet Sancta Synodus?

R. «Alioquin tam parochiales, quam beneficia omnia, quæ obtinent, ipso jure vacare censeantur: ac tamquam vacantia libere aliis idoneis conferantur; nec ipsi antea illa obtinentes, tuta conscientia, fructus post dictum tempus retineant.» (Ib.)

—Quid si resignantes hac de causa incongrui essent?

(1) Qualis quantus foret abusus patet ex eo quod ex hæc decreto Sanctus Carolus Borromeus, Pontificis nepos, et Mediolan. Episcopus, integerrimæ vitæ Prælati, plus quam quinquaginta beneficia, quæ ipsi cumulata erant, libenter renuntiaverit.

R. «Optat autem Sancta Synodus, ut resignantium necessitatibus commoda aliqua ratione, prout Summo Pontifici videbitur, provideatur.» (Ib.)

—Quid hac de re habet noviss. Concordia?

R. Vide supra in lectione *De residentia*, XVIII fol. 337, exceptionemque in favorem sex Regionum capellanorum. Lect. LIII, fol. 248.

—Quæ resignationes prohibentur a Sancta Synodo?

R. Vide supra in lectione LVII. *De clericis ordinandis* fol. 331 (cap. 2.º, sess. XXI.)

—Quænam sunt causæ ad renuntiandum beneficium?

R. Concilium nihil hac de re præscripsit: sed integrum negotium juxta praxim Decretalium reliquit. Causæ tamen in sequentibus versibus comprehenduntur.

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis.

Quem male plebs odit, dans scandala cedere possunt.

LECTIO LXXVIII.

DE JURE PATRONATUS EJUSQUE ORIGINE AC SPECIEBUS.

—Quid est patronatus, seu jus patronatus?

R. Facultas quæ alicui catholicæ personæ competit ad quædam munia ecclesiastica obeunda, aliaque honorifica vel utilia accipienda, præsertimque ad præsentandam personam dignam, qui beneficium vel officium vacans obtineat.

—Quotuplex est patronatus jus?

R. 1.º Ecclesiasticum, laicale et mixtum.

2.º Personale et reale (1).

3.º Hæreditarium (ad libitum testatoris) et familiare.

4.º Regium seu generale, et privatum seu particulare.

(1) Distinguere oportet in Hispanico idiomate patronatum realem, *patronato real*, a Regio patronatu, *Real patronato*, non enim idem sonant, nec sunt.

5.º Activum et passivum (1).

Patronatus vero non est ecclesiasticus, quia exerceatur a clerico, sed quia exercetur ab aliquo in dignitate vel officio ecclesiastico constituto. Laicale e contra competit clerico sive laico, non ratione ecclesiæ, sed ratione patrimonii. Mixtum autem est cum et ratione ecclesiæ et patrimonii patronatus exercetur. Sic quandoque parochus et præfectus municipalis vel ipsum municipium habent jus patronatus activi ad præsentandum in capellania virum idoneum alicujus familiæ, quæ quidem habet exklusive jus patronatus passivi ad obtinendam talem capellaniam.

Hæc, quamvis institutionum canonicarum sint, prælibare lubet, quia nec apud omnes, nec clare semper inveniuntur.

—Quænam est ergo juris patronatus historica apud Hispaniam origo?

R. Primum vestigium invenitur in Concilio Bracharensi II, Can 6, ex quo apparet aliquos e patronatu turpem quæstum voluisse facere. «Placuit ut si quis basilicam non pro devotione fidei, sed pro quæstus cupiditate ædificat, *ut quidquid ibidem de oblatione populi colligitur, medium cum clericis dividat, eo quod basilicam in terra sua condiderit, nullus Episcoporum tam abominabili voto consentiat, nec talem basilicam audeat consecrare.*»

Hic quidem canon a Gratiano citatus (de consecr. dist. 1.ª *Si quis*) in vulgus evasit.

—Quid de jure patronatus in Wisigothica ecclesia?

R. 1.º Basilicarum conditores jus habere ad reclamandum contra spoliationes ecclesiarum ab ipsis fundatarum.

2.º Hoc jus ad successores transire.

3.º Hos vero nullum jus ad ecclesiæ bona administranda habere.

4.º Casu necessitatis ipsos ad ecclesiæ auxilia prælationem habere, et etiam eorum successores.

Hæc autem juris patronatus sunt et bases et regulæ.

—Ubinam hæc definitiones disciplinæ Hispanæ?

(1) Patronatus passivum jus non potest vere dici patronatus, sed ex usu et curiali loquela ita vocatur, est enim ut aliquis in beneficium præsentetur.

R. In Concilio Toletano IV canone vero 33, (1), his verbis. «Multi etiam fidelium in amore Christi et martyrum basilicas construunt, oblationes conscribunt. Sacerdotes hæc auferunt et in usus suos convertunt... Pro qua re constitutum est a præsentis Concilio, Episcopos ita dioceses suas regere ut nihil jure præsumant auferre, sed, juxta priorum auctoritatem Conciliorum, tam de oblationibus, quam de tributis ac frugibus, *tertiam consequantur*. Quod si amplius quippiam ab eis præsumptum extiterit per Concilium restauretur, *appellantibus aut ipsis conditoribus, aut certe propinquis eorum* (Nb.) *si jam illi a sæculo decesserunt*. Noverint autem conditores basilicarum in rebus quas eisdem ecclesiis conferunt nullam potestatem habere (2).

—Quid vero de auxiliis patrono ab ecclesia præstandis?

R. «Præbendum est sacerdotibus vitæ solatium indigentibus et maxime his quibus restituenda vicissitudo est. Quicumque ergo (3) fidelium de facultatibus suis ecclesiæ aliquid devotione propria contulerunt, *si forte ipsi aut filii eorum redacti fuerunt ad inopiam ab eadem ecclesia suffragium vitæ* pro temporis usu percipiant.» (Ib. Canon 38.)

—Quænam est ergo vera et rationalis patronatus origo?

R. *Gratitudo*, hac enim, cum virtus sit, carere Ecclesia non poterat; ideoque favores et privilegia rependebat in eos a quibus favorem et benefacta receperat. Gratitudo enim sæpe manus ligat, et hac ratione explicantur fundamenta quæ Ecclesia habet ut ferat quædam et non levia incommoda, quæ quidem patronatus habet: hæc igitur, ad philosophiam juris canonici et etiam juris publici ecclesiastici præ oculis haberi debet.

—Probatur vero hæc ratio ex canonibus ipsis?

R. Af. Et præsertim ex his qua sequuntur in dicto Toletano, seu mavis Isidoriano Canone. «Si enim clericis vel monachis, seu peregrinis aut quamlibet necessitatem sustentibus, pro solo religionis intuitu *in usum* (4) res eccle-

(1) Habetur hic canon apud Ivonem p. 3 c. 255. «*Avaritia radix cunctorum malorum.*» V. supra, Lec. LXXIV, fol. 366.

(2) Gratianus c. 10, q. 1.ª *Noverint*.

(3) Gratianus c. 16, q. 7. *Quicumque fideles*.

(4) In usum non in usufructum, si de immobilibus agatur, nam de rebus fungibilibus non est sermo.